

INNHold

Forord

- Innledning >
- Samspill mellom tilbyder og kjøper >
- Hvilke typer av tilbud finnes? >
- Slik går du frem >
- Aktiviteter som kan inkluderes >
- Erfaringer fra brukere >
- Vedlegg: Relevante lov- og forskriftskrav >

 Skriv ut

Håndbok for psykisk helse og rus

Neste kapittel

Forord

Mange mennesker trenger et tilrettelagt tilbud der de blir sett, hørt og verdsatt ut i fra sine evner og livssituasjon. Inn på tunet er et tilbud der norske bønder åpner gården med omsorg, aktiviteter og læring for å hjelpe til en bedre livskvalitet i hverdagen. Håndbok for psykisk helse og rus er den tredje i rekken og i tråd med Nasjonal Handlingsplan for Inn på tunet.

De to foregående håndbøkene er "[Inn på tunet – gården som læringsarena \(2015\)](#)" og "[Inn på tunet og dagaktivitetstilbud tilrettelagt for personer med demens \(2016\)](#)".

Håndboka er et verktøy og oppslagsverk for både kjøper, tilbyder, bruker og pårørende bygd på en elektronisk plattform med et enklere løp for å videreutvikle og revidere den. Deler av håndboka inngår som en del av kvalitetssikringen for at gården blir godkjent som et Inn på tunet tilbud innenfor psykiske helse og rus.

Stiftelsen Norsk Mat har ansvaret for håndboka som er laget med utgangspunkt i behov og tilbakemeldinger fra godkjenningsordningen Inn på tunet samt og fagkompetansen vi har støttet oss til fra offentlige samarbeidspartnere og tilbydere. Vi takker for samarbeidet med: NAV, Helsedirektoratet, KS, Meltvedt Gård, Ås Gård, Kringsjå Samdrift og Fagskolen Innlandet ved: Gunnar Rømuld, Wenche Øiestad, Sissel By Ingvaldsen, Ivar Lund, Vetle Øverland og Hilde Hauge Langeland som har bidratt sterkt. Eli Strand har intervjuet og utarbeidet innholdet i boka.

Oslo, 22, desember 2021

Nina Sundqvist, adm. dir. Stiftelsen Norsk Mat

Innledning

Det finnes ingen sikre tall på hvor mange som er rusavhengige i Norge. Basert på ulike undersøkelser, anslår Folkehelseinstituttet at fra hver tiende til hver femte nordmann vil få en rusrelatert lidelse i løpet av livet. Tall fra Samdata viser at i overkant av 20 000 menn og 10 000 kvinner mellom 18-90 år fikk tverrfaglig, spesialisert rusbehandling i 2015. Avhengighet av alkohol var de oftest registrerte ruslidelsene for begge kjønn.

Rusbehandling og -rehabilitering har de siste 15 årene gått gjennom store forandringer. I 2004 ble rusavhengighet en diagnose som ga rett til behandling og oppfølging. I dag blir ikke rusavhengighet forstått som et problem som bare springer ut fra den enkelte person. Forskning har vist at utvikling av rusavhengighet ofte er knyttet til dårlige levekår, opplevelser av traumer, vold, omsorgssvikt og mangel på gode relasjoner.

Rusavhengighet opptrer ofte sammen med psykiske lidelser. Helsedirektoratet anbefaler derfor at utfordringer knyttet til psykisk helse, rus og traumeforståelse bør sees i sammenheng. Helsedirektoratet har gitt anbefalinger for behandling av rus- og psykiske problemer som opptrer samtidig. Omtrent halvparten av dem som er innlagt i psykiatrien har samtidig et rusproblem, og over halvparten av dem som har et kartlagt rusproblem har samtidig utfordringer knyttet til psykisk helse (Næss & Nesvåg, 2012).

De fleste som i en periode har utfordringer knyttet til psykisk helse og rus kommer seg ved egen hjelp eller med støtte fra venner og familie, uten hjelp fra helsetjenesten (Heyman, 2009). Personer som har kommet seg peker på viktigheten av gode relasjoner, håp, positiv identitet, meningsfulle dager og opplevelsen av å kunne bidra og å ha noe å gjøre.

Det er nettopp sånne meningsfulle dager som Inn på tunet (IPT) kan være med å skape. Lederen for IPT Norge SA, Hege Lindstrøm mener det er et stort potensiale for bønder som vil gå inn som tilbydere på dette feltet. Hun ivrer for at flere som sliter med rus og psykisk helse skal få ta del i det fantastiske tilbudet som hun mener IPT er.

- Inn på tunet er et ekte tilbud som handler om å gi mennesker muligheten til å kjenne på jorda eller være sammen med dyr. Gården skaper en frisk og jordnær ramme rundt tilbudet. Og så synes jeg det er veldig med en teknologifri zone. Vi trenger alle å få på et vis en

er veldig med en teknologisk sone. Vi trenger alle å lære på at vi er en del av den naturlige syklusen, sier Lindstrøm.

Hun tror mange vil synes det er krevende å gå inn som tilbyder innen rus og psykiatri fordi dette ofte handler om mennesker med store og sammensatte problemer.

- Da er det viktig å huske på at du ikke trenger å være ekspert på rus og psykiatri for å være tilbyder av IPT-tjenester. Din jobb som tilbyder er først og fremst å være bonde. IPT er et trepartssamarbeid, det handler om at bruker er fornøyd, kjøper er fornøyd og at tilbyder har økonomi til å drive et godt tilbud, sier hun.

I et Inn på tunet-tilbud er det gården som ressurs og tilbyderens personlige egnethet som er selve grunnlaget for tilbudet. En forutsetning for å bli en god tilbyder er at man er interessert og finner glede i å se andre mennesker oppleve mestring. Tilbydere av Inn på tunet har ulik kompetanse og kan levere ulike tilbud til ulike brukergrupper. De tilbyderne som ikke har nødvendig kompetanse selv kan leie inn nødvendig kompetanse eller i noen tilfeller avtale at kjøper stiller med nødvendig personell.

Hva bør du tenke gjennom?

Før du starter opp med IPT har Lindstrøm en del spørsmål du bør tenke gjennom:

- Involver familien på et tidlig tidspunkt. Å være IPT-gård er en helt spesiell måte å drive gården på, spesielt hvis brukerne og familien bruker de samme lokalene. Er familien klar for at gården skal bli brukt på denne måten?
- Hvordan vil du bruke gården? Skal det være egne områder for brukerne og andre områder kun for deg og familien?
- Hvordan skal økonomien organiseres, skal det være et eget selskap eller legges under den ordinære gårdsdriften? Skal du ha eget regnskapskontor.
- Hvordan skal du selge inn tilbudet? Skal du melde deg inn i samvirket eller drive for deg selv? Noen er gode på salg og gjør denne jobben best selv, mens andre helst vil sette bort salgsjobben til andre.
- Hvilke kurs og ny kompetanse trenger du? Her kan man ta kurs mens man blir godkjent IPT-gård. Både Inn på tunet, Norsk landbruksrådgivning og Stiftelsen Norsk Mat har kurs du kan ta mens du venter på å bli godkjent.
- Skal du satse på å rette deg mot NAV eller er det kommunen som trenger plasser? Her må det gjøres undersøkelser hvilke behov som er i ditt nærområde. NAV ønsker i stor grad å ha tidsbegrensede plasser der brukerne så langt som mulig skal videre i jobb eller andre tiltak etter to år. Kommunen tar i større grad ansvar for de «tyngre» brukerne som ofte kan ha behov for å være lengre tid på gården.
- Tilbyderen skal i utgangspunktet ha rolle som bonde og arbeidsleder, men noen har også relevant kompetanse innenfor området. Sjekk med kommunen eller NAV hvilken kompetanse de trenger.
- Er du åpen for å ha kontakt med brukerne privat, eller ønsker du at det skal være tette skott mellom deg og brukerne. Her finnes det ingen fasit, men det er viktig at du har tenkt nøye gjennom dette.
- Skal du, og bør du være aktiv på sosiale media med tilbudet ditt?
- Enten du bruker samvirket eller er alene er det viktig å pleie en nær kontakt med kjøperne om det er NAV eller kommunen. Ta initiativ selv og pass på at det etableres en tett og god kontakt.

Hvordan er håndboka lagt opp?

I denne håndboka møter du tilbydere som driver med Inn på Tunet på hver sin måte. Det er nemlig mange måter å drive et IPT-tilbud på og felles for alle tilbyderne er at de er glade i mennesker og brenner for jobben sin.

Du møter også kjøpere som deler sine erfaringer om hva de er ute etter når de skal finne et egnet tilbud til mennesker som sliter med rus og psykisk helse. Sist, men ikke minst, vil du møte brukerne som er selve

ekspertene på hvordan Inn på tunet virker.

Innholdet i håndboka er skrevet av journalist Eli Strand. Hun har i flere år jobbet som frilanser med forskjellige Inn på tunet-oppgaver og i denne håndboka er mye av innholdet skrevet som intervjuer. Eli "brenner" for Inn på tunet og er en engasjert fanebærer for tilbudet. Filmene er også produsert av Eli.

← Forrige kapittel

Neste kapittel →

Samspill mellom tilbyder og kjøper

Før du bestemmer deg for å begynne som IPT-tilbyder er det lurt å ta kontakt med den som eventuelt skal bli kjøper av dine tjenester. De to alternative kjøpergruppene er enten NAV eller kommune. De finnes ingen tall på hvor mange gårder som har Nav eller kommune som kunde, men det er grunn til å anta at det er flest kommuner som er kjøpere av IPT-tjenester innen kategorien rus og psykisk helse. Forskjellen på disse to kjøpergruppene er at NAV i stor grad ønsker å kjøpe plasser som er avgrenset i tid og har som mål å få brukerne ut i arbeidslivet etter endt opphold på gården.

Kommunene holder ofte kurs innenfor ulike tema som det kan være nyttig å delta på. Det er også en fin måte å få mer kunnskap om brukergruppens behov og en mulighet til å komme i dialog med de som tar beslutningene.

Selv om det er viktig å ha innsikt i kommunens og NAVs behov og vite noe hvordan de organiserer og tilbyr ulike velferdstjenester betyr ikke det at man må jobbe på samme måte. Kommunens tilbud preges ofte av spesialisering og standardisering av tilbudet, mens du som Inn på tunet-tilbyder har mulighet til å tenke mer bredde og helhet i tilbudet ditt. Dette kan gi større rom for å skreddersy tilbudene til den enkelte bruker.

I et Inn på tunet-tilbud er det viktig at kjøper og tilbyder er kjent med hva som inngår i tilbudet. Hvem som har det faglige ansvaret må også avklares. I KSL er det laget et forslag til en avtale mellom tilbyder og kjøper som heter «standardavtale» som vil være et nyttig hjelpemiddel. I tillegg må tilbyder ha en klar avtale med de ansatte om hvilket ansvar den enkelte har når brukerne er på gården.

De fleste kjøperne er kommuner og NAV, og vi har derfor tatt for oss **Skien kommune** og **NAV Haugesund** som i mange år har samarbeidet med gårder i sine nærrområder.

Skien kommune

Skien kommune har kjøpt IPT-tjenester i ca 20 år fra tre forskjellige gårder. De tre gårdene er, Meltvedt Gård, Lihvalen og Oterkil. Totalt er det fire plasser på hver gård, tre ganger i uken.

- Vi er naturlige nok svært fornøyde med tjenestene vi får siden vi har hatt et samarbeid så lenge som 20 år. Gårdene vi samarbeider med har store ressurser og er godt egnet for våre brukere. Vi ser at mennesker som faller utenfor får mulighet til å jobbe med meningsfulle oppgaver og at de opplever mestring på gårdene. Alt i alt fører dette til bedre helse for våre brukere, sier Anette Jacobsen som er psykisk helsearbeider i Skien kommune.

I denne kommunen har de ingen tidsbegrensninger på hvor lenge brukerne får være på gården.

- Noen av brukerne har vært på gården i hele 18 år, så vi er åpne for at brukerne kan nyte godt av tilbudet så lenge de ønsker. Dette har både positive og negative sider. Det fine er at hver enkelt bruker får bli så lenge de ønsker, men det har også en negativ side, fordi det innebærer at færre brukere får mulighet til å delta, sier Jacobsen.

Avtalene med gårdene blir fornyet hvert tredje år, og det er et tilbud som er blitt svært så populært gjennom årene. Kommunen har jevnlig møter med tilbyder på gården og har også en telefon som tilbyderne kan ringe hvis det oppstår akutte problemer. Dette er ofte en gruppe mennesker som har sammensatte problemer og mange er også under behandling for rusrelaterte eller psykiske problemer. Derfor er det viktig at det er åpne linjer mellom tilbyder og kommunen, sånn at eventuelle problemer kan løses fortløpende.

I følge Skien kommune er det flere ting som er viktig når de kjøper IPT-tjenester:

- Det er viktig at tilbyder kan tilby transport til og fra gården, mange av brukerne hadde ikke kommet seg på plass uten denne tjeneste.
- Dyr er viktig for mange av brukerne fordi det får dem til å slappe av og det gir mening i hverdagen.
- Variert og meningsfylt arbeid er viktig for oss alle og spesielt for dem som sliter med rus og psykiske problemer.
- Tilgang på naturopplevelser og frisk luft.
- Det sosiale felleskapet er helt avgjørende for at brukerne skal trives. Mange opplever å få venner på gården som de senere omgås privat.
- Vi ser også at mange drar på turer i nærmiljøet og dette er bra for både brukerne og folk som bor i kommunen. IPT er et naturlig og fint tiltak i kommunen!

NAV Haugesund

I Haugesund har NAV samarbeidet med gården Kringsjø siden 2009.

Det startet opp i forbindelse med «Kvalifiseringsprogrammet» som er et tiltak for folk som mottar sosialhjelp eller står i fare for å få det. Målet er at de som deltar skal

få arbeidstrening og komme seg i jobb etter endt opphold på gården.

- Dette samarbeidet har fungert veldig bra og vi føler at vi kan gi et godt tilbud til brukerne gjennom dette opplegget. Samarbeidet med gården er tett og godt og vi har ingen planer om å avslutte denne ordningen. Det eneste problemet vi har er at noen liker seg for godt og ikke vil videre. De vil rett og slett være på gården lengst mulig, sier Johnny Danielsen i NAV Haugesund.

Han sier at det er uaktuelt for dem å ha brukerne på gården lengre enn for en avgrenset periode på tre år.

- Målet er at folk skal videre, og hovedmålet er at de skal tilbake i jobb etter oppholdet på Kringsjø. Det er helt sikkert flere som gjerne vil være der lengre, men dette er et tidsavgrenset tilbud med arbeidstrening. Her må det være sirkulasjon sånn at flest mulig får nytte godt av dette tilbudet, sier han

Johnny Danielsen sier de er veldig godt fornøyd med samarbeidet med gården.

I følge NAV Haugesund er det flere ting som er viktig når de kjøper IPT-tjenester:

- Det må være fornuftige og meningsfulle jobber for brukerne. Dette er viktig for stolthet og mestring.
- De som driver stedet må være flinke med folk og behandle brukerne på en skikkelig måte.
- Det trenger ikke være dyr på gården, men vi ser at f.eks det å jobbe med dyr har vært positivt for mange av brukerne.
- Viktig med faste møtepunkter! Vi er tilstede en gang i uken og gir tilbyder og brukerne mulighet til å ta opp ting som er vanskelig.

Kringsjø Samdrift

I samarbeid med NAV Haugesund er det opptil 8 personer i arbeidstrening på Kringsjø hver dag. Mange personer i denne gruppen er vokst opp i "pizza og pasta" generasjonen, og har veldig liten kunnskap når det gjelder primærnæringene som fiske, jakt, jordbruk og skogbruk. Dette ønsker vi å gjøre noe med.

På Kringsjø får deltakerne verdifull arbeidstrening, som blant annet består av:

- Stell og mating av villsauer, høns og kaniner.
- Skogrydding, vedhogst og enklere vedlikehold av anlegget.
- Vedlikehold av turstier i Byheiene og landskapspleie i kulturlandskapet.
- Tilrettelegging for og underholdning av småskoleklasser og barnehager som kommer på besøk.

Dette er aktiviteter og arbeidstrening som blir lagt merke til av folk som bruker Kringsjø og Byheiene, noe som medfører mange positive direkte tilbakemeldinger til dem som utfører arbeidet. I tillegg laes det både et

kaldt og et varmt måltid hver dag. Både for å få opp energien i deltakerne, men ikke minst for å gi dem trening i matlaging. Det benyttes mye lammekjøtt ifra villsauene på Kringsjø i forbindelse med matlagingen.

Tom Melkevik er daglig leder på Kringsjø og er veldig godt fornøyd med samarbeidet med NAV og sier de har stor frihet til å skape et tilbud som er bra for brukerne. Han tok over stedet på 90-tallet da hele stedet stod til nedfalls og har siden pusset det opp og satt det i stand.

- NAV-brukerne får selvtilitt av å være her, og vi har mange suksesshistorier om folk som har kommet seg i fast jobb etter å ha vært her hos oss. Her oppe lever vi tett på naturen og har varierte oppgaver, enten det er med sauene eller skogrydding, sier Tom Melkevik.

Tom Melkevik sier han er en utpreget sosial type og at han trives godt sammen med brukerne på gården.

- Det er nok dessverre sånn at enkelte av dem burde ha fått blitt på gården lengre. Vi hadde en episode for noen år siden der en av dem gjemte seg fordi oppholdet hans var over. Sånn sett skulle jeg ønske at det av og til kunne gjøres inntak, sånn at noen kunne få litt lengre tid her oppe hos oss, sier han.

Ellers er han veldig godt fornøyd med samarbeidet med NAV, og anbefaler alle tilbydere som vil starte opp om å ta kontakt med sitt lokale NAV og se hvilke tjenester de etterspør. Da han tok kontakt for 15 år siden var det full klaff, og kommunen hadde behov for det han kunne tilby.

- I dag har vi et fantastisk tilbud her oppe og vi får styre hele butikken selv, samtidig med at vi samarbeider tett med NAV, sier han.

← Forrige kapittel

Neste kapittel →

Hvilke typer av tilbud finnes?

Det finnes over 400 godkjente IPT-gårder, men ingen oversikt over hvor mange som tilbyr tjenester innenfor rus og psykisk helse. Vi har i denne veilederen besøkt to av de gårdene som tilbyr sånne tjenester og har gjort det over lang tid. En av gårdene driver med dyr og en har ikke dyr. Senere i kapittelet møter du en dyreforsker som gir deg gode tips og inspirasjon dersom du vil ha dyr i ditt tilbud. Begge har et godt samarbeid med kjøper og de har svært fornøyde brukere.

Det er mange måter å drive IPT-gård på og det er mange måter å lykkes på. Her er to gode eksempler på det.

Ås Gård i Ullensaker

Ås gård driver tradisjonell gårdsdrift med kornproduksjon, skogsdrift, leiekjøring og vedproduksjon. Gården har flere kulturminner med gravhauger og natursti. De tilbyr praktiske aktiviteter og arbeidstrening for rusmisbrukere, arbeidsledige og praktiske aktiviteter for elever i ungdomsskolen og videregående skole. Et måltid inngår i tilbudet.

Aktivitetene er relatert til skogkultur, skjøtsel av kulturminner og natursti, vedproduksjon, friluftsliv, enkelt vedlikehold av traktor, redskap og hus, snekkeraktiviteter, enkelt våronnarbeid, jordprøver, gartnerarbeid og mye mer. Brukerne er en del av gårdens aktiviteter og hele gården med omegn er arena.

Ivar Lund Har drevet med IPT i 13 år. Som pensjonert lærer mener han at han har fått drømmejobben. Fra 2008 hadde han fri fra skolen for å drive med IPT to ganger i uken. I dag har han fire brukere to ganger i uken. Han har vurdert å bruke dyr i tilbudet, men har ikke følt at dette har vært noe stort savn. Hvis det skulle melde seg et behov, har han en nabo som har dyr.

Er tilgjengelig for brukerne

- Jeg liker veldig godt å jobbe med mennesker som har det vanskelig og kunne ikke hatt en bedre jobb enn dette. Det er så mye ensomhet der ute og jeg føler at dette tilbudet gjør en stor forskjell for brukerne, sier Ivar.

IPT-tilbyderen har valgt å gjøre seg tilgjengelig for brukerne også på fritiden og for han har dette vært en god løsning.

- De vet at de kan ringe meg når som helst og at jeg gjerne stiller opp selv om det er lørdag kveld. For meg er ikke dette noe problem, men jeg skjønner at andre må ha klarere skille mellom arbeid og fritid, sier han.

Greit forhold til kommunen

Ivar har møte med ambulant team i kommunen en gang i måneden. Dette fungerer greit, men påpeker viktigheten med forutsigbarhet og at noen av brukerne burde få mer tid på gården.

- Det er tydelig at dette er et knapphetsgode og at kommunen stadig prøver å spare penger. Min oppfatning er at det er mange potensielle brukere i kommunen, men at altfor få mennesker får muligheten til å benytte seg av tilbudet, sier han.

Han har ingen brukere fra NAV akkurat nå, men har tidligere hatt flere brukere som har fått plass gjennom NAV.

Må ha det gøy

Ivar tror han har en stor fordel fordi han har vært lærer og er derfor vant med å jobbe med mennesker.

- Jeg brenner for praktisk arbeid og det tror jeg også er en stor fordel. Og så synes jeg det er ekstra spennende å jobbe med mennesker som sliter. Da føler jeg at jeg har noe å bidra med, sier han.

Ivar har med andre ord skapt seg en drømmejobb.

- Vi har det veldig gøy her på gården og folk gliser når vi drar rundt i nærmiljøet her på Jessheim. Vi føler oss av og til som rockestjerner og er nok ikke helt A4. Jeg synes det er viktig at vi er synlige i nærmiljøet og at folk ser at det er ekte og gode mennesker dette handler om, forteller Lund.

Han har også en oppfordring til kommune og NAV; Engasjer dere mer i menneskene som sliter med rus og psykisk helse og prøv å være litt mindre byråkrater!

Ivar Lund sine tips for å lykkes:

- Du må virkelig brenne for dette med mennesker. IPT er ikke noe du blir rik på. For meg er dette det mest givende arbeidet jeg kan tenke meg.
- Du må være sosialt anlagt for her har du med mennesker å gjøre dagen lang. Men det er noe du fort finner ut av i livet. Selv får jeg masse påfyll og energi av å være IPT-bonde.
- Jeg er veldig opptatt av at det må være struktur i hverdagen. Det er viktig å ha lagt en god plan for dagen med varierte oppgaver. Mange av brukerne trenger denne strukturen etter et langt og strevsomt liv med rus.
- I en jobb som denne er det viktig å være fleksibel. Noen av dagene blir slett ikke som planlagt og da er det kanskje bare fint å få ligge litt på sofaen til formen blir bedre.
- Ikke vær for høytidelig, det er lov å ha det gøy å le av seg selv. Brukerne mine har massevis med humør og ikke minst selvironi, og vi har det mye gøy sammen.
- Du må ha evne til å skape relasjoner til brukerne. Mennesker som har slitt med rus er ofte ensomme og det sosiale felleskapet på gården betyr utrolig mye for dem.
- Det lønner seg å ha sans for praktiske ting. Her på gården har vi en stor produksjon av alt fra fuglekasser til biehotell og vi tar også på oss enkelt vedlikehold både på gården og for andre oppdragsgivere.

MELTVEDT GÅRD FORUM

Meltvedt Gård ligger landlig til i Solum i Skien kommune. På gården er det stor aktivitet som innebærer blant annet storfedrift med ca 100 dyr inkludert stort og smått. Gården har også ponny stutteri og huser til enhver tid et sted mellom 15 - 20 ponnier. I tillegg til høner, katter og hundeoppdrett finnes det gårdsverksted.

Vetle Øverland har drevet med IPT i 12 år men det ble ikke skikkelig fart på tingene før i 2002. Dyreassistert terapi kalte de det den gangen, og det var også snakk om grønn omsorg i årene før det ble IPT. Han har også vært med å etablere et tilbydernetverk i sitt område.

Dyra er viktig

På Meltvedt Gård er tilbudet bygget opp rundt de mange dyra på gården.

- Hadde vi ikke hatt hest og stofe, så hadde vi nok skaffet oss hunder og katter. Det som er spesielt fint med hester er at de møter deg for den du er og har ikke forsommer mot de som sliter med rus og psykisk helse. Dessuten skaper dyra naturlige og nødvendige arbeidsoppgaver for brukerne, sier Øverland.

Vetle Øverland tror ikke det å drive med IPT er noe for alle.

- På gode dager er det en spennende jobb der du virkelig føler at du kan gjøre en forskjell. Samtidig kan det være slitsomme dager der du føler at du bare gir og gir, uten å få noe igjen, forteller Øverland.

Skille mellom jobb og privatliv

Vetle Øverland er opptatt av å skille mellom privatliv og jobb. Han har et eget hus til brukerne og lar ingen slippe inn i sitt eget hus.

- For meg har dette skillet vært veldig viktig. Jeg trenger å ha noe som bare er mitt og som ikke har noe med IPT å gjøre. Det er sånn jeg tar vare på meg selv i denne jobben. Når jeg er på jobb er jeg en av gjengen og vi har en fin og munter tone. Men etter en lang arbeidsdag, trenger jeg å trekke meg helt tilbake og ha mine egne ting, sier han.

Vetle Øverland sine tips for å lykkes:

- Du må være glad i mennesker og være i stand til å vise empati. Egnethet er særdeles viktig og det er ikke alle som passer til denne jobben. Du må gi veldig mye av deg selv, og det er ikke alltid du får så mye igjen.
- Tydelig kommunikasjon er viktig spesielt når du jobber med rusmisbrukere. Si det du skal si på en så direkte måte som mulig, og få frem budskapet ditt på en så presis måte som mulig. Her er det ikke snakk om skjulte budskap eller ta det for gitt at brukeren skjønner ting av seg selv.
- Ikke gi opp selv om du møter stengte dører. Jobb mot kommune, NAV og pårørende og ikke gi deg. Her er det viktig å ha masse stå-på-evne.
- Se alle mulighetene i tunet ditt. Du har ofte flere muligheter enn det du tror på gården din. En gang hadde jeg en jente som var livredd for hestene våre og ellers alt på gårdene. Da kjøpte vi høner som var det eneste hun ikke var redd for og jenta endte til slutt opp som stallmester. Hønene ble da et trappetrinn mot hennes videre suksess.
- Vær rettferdig når du skal rose og korrigere. Denne type konsekvens gjør deg forutsigbar som leder og du blir den trygge skulderen som brukerne trenger. Det er det samme om du dresserer hester, unger eller rusmisbrukere. Du må være rettferdig og konsekvent. Da vet alle hva de må forholde seg til og det skapes en forutsigbar hverdag.
- For meg har det vært viktig å skille privatliv og jobb. Det har vært helt avgjørende for at jeg har kunnet holde på med dette i 20 år. Inne i huset vårt har det aldri vært en eneste bruker, stua, sofaen og stolen det er alle mine private ting. Det er også viktig å ta ferie. Nå har vi fri både i påsken og jula og stenger også i hele juli. Du må ta

vare på deg selv for å ta vare på andre.

- Ellers gjelder «Bestemors lov» her hos oss - "Det gjelder å ta noen på fersken i å gjøre noe bra". Du må bygge aktivitetene rundt brukerne og finne aktiviteter de er interessert i. Da opplever de mestring og det er noe vi alle trenger. Og så må vi alle være flinke til å gi oss selv en klapp på skuldra!

Dyr på gården

Forskning viser at samspillet med dyr hjelper mennesker som sliter med rus og psykiske utfordringer til å tørre å stole på andre mennesker igjen. Fysisk arbeid gjør at man blir mer fysisk sliten, men mindre psykisk sliten (ndla.no).

Hilde Hauge Langeland har doktorgrad i folkehelsevitenskap fra NMBU og har vært med og utviklet kurs og utdanning innenfor dyreassisterte aktiviteter. Hilde arbeider i dag ved Fagskolen Innlandet med ansvar for landbruksutdanningen, og driver et småbruk med fokus på dyreassisterte aktiviteter og samspill med dyr.

Hilde er opptatt av at man må legge til rette for de gode møtene mellom dyr og mennesker og at man på forhånd må ha tenkt gjennom hva man vil oppnå med disse møtene. Selv har hun trent opp både katter, sauer og hester til å være sosiale sammen med mennesker. Noen ganger kan stell av dyr være med på å gi gode opplevelser mens andre ganger er det samspillet mellom dyr og mennesker som er viktig.

Videre tror Hilde at de som sliter med rus og psykisk helse kan ha stort utbytte av å være sammen med dyr, fordi dyrene møter deg uten fordommer og får deg til å slappe av. Hun anbefaler alle som ønsker å bruke dyr i sitt tilbud til å bruke tid på å finne ut hvilke dyr som skal inkluderes i tilbudet og ha en klar tanke om hva man ønsker å få ut av dyreholdet. Selv har hun trent opp sauer til å være sosiale og hun har også trent opp kattene på gården til å komme når hun lokker på dem.

10 punkter om dyreassisterte aktiviteter

- Får dyret oppfylt sine naturlige behov?
- Har dyret det bra mentalt?
- Er dyret trent til den situasjonen du ønsker å ta det med inn i?
- Er miljøet tilrettelagt for den intervensjonen du skal utføre?
- Hva er viktig for deltakeren?
- Hvilket mål har du med intervensjonen?
- Hva kan du forvente/ikke forvente av dyret?
- Hvordan kan du forberede deg best mulig?
- Hva gjør du hvis forutsetningene endres underveis?
- Hvordan kan du sørge for at alle har det bra? (inkludert deg selv)

Vil du lære mer om dyreassisterte aktiviteter? [Les mer hos Fagskolen Innlandet.](#)

Slik går du frem

Det er mye som skal på plass for å bli en godkjent IPT-gård. Det første du må gjøre er å kontakte Stiftelsen Norsk Mat for å starte prosessen med godkjenningen.

[Stiftelsen Norsk Mat](#)

Postboks 1344 Vika, 0113 Oslo

Tlf: 24 14 83 00

E-post: post@norskmat.no

Godkjenning som Inn på tunet

Godkjenningsordningen for IPT ble etablert i 2012. Stiftelsen Norsk Mat utfører godkjenningen. Det er utviklet et kvalitetssystem med tilhørende kravsett. Dette utgjør en integrert del av Kvalitetssystemet i landbruket (KSL), som Stiftelsen Norsk Mat har ansvaret for.

Kvalitetsstandardene i godkjenningsordningen for Inn på tunet skal sørge for at IPT-tilbyderen følger lovene og forskriftene som gjelder gården, gårdsdriften og IPT-virksomheten. IPT-tilbydere som er godkjente, har retten til å bruke ordmerket og logoen for IPT. En gårdbruker som ønsker å starte på godkjenningsprosessen, skal først registrere seg hos Stiftelsen Norsk Mat.

[Her finner du sjekklista for Inn på tunet](#)

I 2020 ble KSL oppdatert og den oppdaterte versjonen har mer tilpassede tjenester og gir bedre informasjon til brukere av systemet. Vi har en nettside hvor du finner tips, hjelp og opplæring i Kvalitetssystemet for landbruket - KSL og egenrevisjon for bonde.

[Gå til opplæringsidene i Kvalitetssystem for landbruket - KSL](#)

Det er også mye nyttig informasjon på hjemmeisen til Inn på tunet, som f.eks Standardavtalen og beredskapsplan:

[Nyttig informasjon og skjemaer](#)

nva innebærer en IPT-godkjenning:

- at tilbudet må være innenfor definisjonen for IPT.
- at IPT-tilbyderen må tilfredsstille kravene i KSL-standardene og sjekklisterne "Generelle krav til gården", "Helse, miljø og sikkerhet (inkludert godkjent HMS-opplæring)" og "Inn på tunet". Har gården øvrig produksjon (dyrehold, grovfôr osv.), skal disse gjennomgås i henhold til gjeldende kravsett i KSL.
- at IPT-tilbyderen skal utføre en internkontroll ut fra gjeldende KSL-standarder minimum én gang pr. år, og den skal revideres av revisor hvert annet år.

Det er avtalepartene i landbruket (Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Landbruks- og matdepartementet) som står bak godkjenningsordningen, og det er Stiftelsen Norsk Mat som har ansvaret for å forvalte og følge opp ordningen og IPT-tilbyderne på vegne av partene.

Målsettingen med kvalitetssystemet for Inn på tunet er å hjelpe tilbyder med å systematisere og utvikle egen virksomhet. Systemet viser hvilke områder tilbyder må se nærmere på når hun/han planlegger et IPT-tilbud, og bygger på tilbyderens egne vurderinger av de ulike delene av IPT-virksomheten. Det omfatter tilrettelegging for brukere, kontakt med kunder og pårørende, organisering av virksomheten og forholdet til ansatte. Det er viktig å se dette verktøyet som et hjelpemiddel til å jobbe med kvalitet og sikkerhet. Når dette blir brukt aktivt, skal det gi et trygt og kvalitetssikret tilbud som er tilpasset brukerne av tilbudet. Kvalitetssystemet skal også gi kjøpersida bedre oversikt over trygghet og kvalitet i tilbudet, slik at de kan kjøpe relevante og riktige tjenester til brukerne sine.

Inn på tunet-skolen

Samtidig med at denne prosessen kommer i gang kan det være et godt tips å starte med Inn på tunet-skolen som en nyttig innføring i hva IPT er. Dette nettkurset er for deg som enten nettopp er begynt som IPT-tilbyder eller vurderer å bli det. Kurset er enkelt å ta og det er spørsmål etter hver fagleksjon sånn at du kan sjekke at du har lært det du skal.

Nettkurset er bygd opp rundt 4 fagleksjoner:

- Hva er IPT – en kort innføring
- Gården som arena
- Gårdbrukeren som ressurs
- IPT som næringsvei

Under hver fagleksjon vil du finne tekst, videoer, ulike oppgaver du skal gjøre og lenker til litteratur og andre relevante fagkilder om IPT.

[Gå til Inn på tunet-skolen](#)

På en høyde ved Årungen, 3 mil sør for Oslo i Ås kommune finner du Trosterud gård – Årungen Utedrift. Det er hest som står i fokus på Årungen – med totalt 50 hester på gården. Noen av hestene eier de selv, og resten er på stall-leie. Årungen Utedrift drives av Kjersti Jensen.

Det er viktig å ha all dokumentasjon tilgjengelig når revisor kommer på besøk. Her må hver tilbyder ha en beredskapsplan for drifta og en risikovurdering av hver enkelt bruker og kjøper. Revisor og tilbyder går gjennom fokusområder, og egenrevisjonen. Da blir det sjekket om denne stemmer med de faktiske forhold.

Vi har vært med KSL-revisor Anne Grete Stabekk på KSL-revisjon hos Årungen Utedrift.

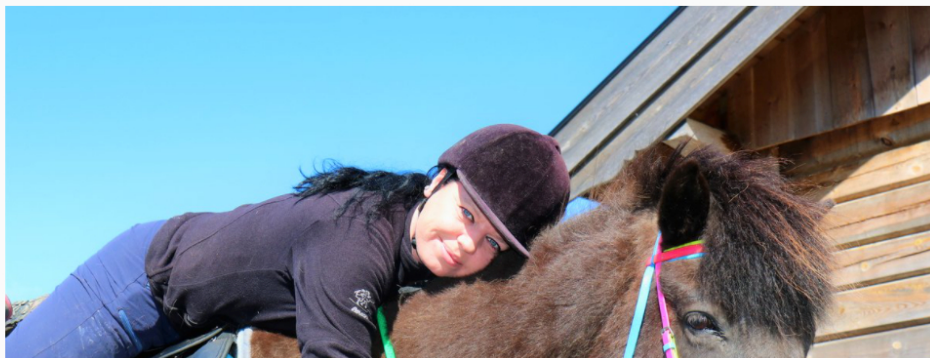
- Det vi ser etter er om gården er tilrettelagt og har den faglige kompetansen som er nødvendig. HMS er viktig i forhold til alle aktiviteter på gården, i tillegg skal alt være sikkerhetsmessig vurdert og politiattest (for dem som har brukere under 18 år), forsikringer og annen dokumentasjon må være på plass. Renslighet og ryddighet på alle bruksmåter er også viktig, sier Anne Grete Stabekk.

Noen tips fra KSL-revisor Anne Grete Stabek før en KSL-revisjon:

- Egenrevisjonen er alltid grunnlaget for revisjonen som foretas av KSL-revisor.
- Viktig at det er satt opp egne tiltak, og at dette er ordnet opp i med en tidsfrist.
- Avvik skal være lukka før vi kommer, vi skal bekrefte at alt stemmer og at regler og forskrifter er fulgt.
- Avvikene vi avdekker skal lukkes innen gitte tidsfrister.
- Når avvikene blir lukket blir gården godkjent hvert andre år.
- Hvis avvikene ikke blir lukket får ikke gården den nødvendige godkjenningen.

Noen tips fra Årungen Utedrift:

- Det lønner seg å melde seg inn i Norsk Landbruksrådgiving, de hjelper bonden på hvordan papirene skal fylles ut når det gjelder egenrevisjon.
- Det er å ha oversiktlige permer er viktig fordi det er så mye informasjon og dokumentasjon.
- Sørg for å vite hvilke og hvor mange skjema som er nødvendig fylle ut, spesielt når det gjelder dyr. Har du for eksempel bare ti høner, trenger ikke å fylle ut skjema.
- Sørg for å registrere alle dine dyr hos Mattilsynet.
- All reseptbelagt medisin skal være i låste skap
- Brannslukningsapparat sjekkes av Norsk Landbruksrådgiving.

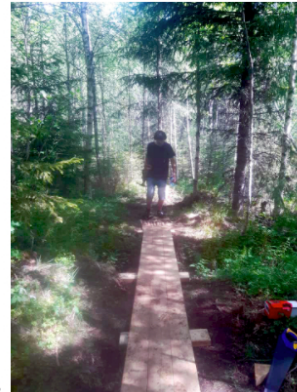
Aktiviteter som kan inkluderes Arbeidet må være meningsfullt

Alle brukerne og tilbyderne og de andre jeg har intervjuet understreker hvor viktig arbeidet er for den psykiske helsen. Arbeidet må være meningsfullt og det må være skikkelige og nyttige ting det jobbes med.

Som Vetle Øverland sier det: «Du kan ikke sette folk til å sortere skruer, for så å blande de sammen igjen på slutten av dagen. Det må være nyttig og nødvendig arbeid på gården som gir mening»

Ivar Lund på Ås Gård har satt opp en liste over ting som kan gjøres på en gård som denne. Gården har ingen dyr, men Ivar mener det er nok av oppgaver som kan inkluderes i en IPT-hverdag selv om det ikke inkluderer dyrestell. På gården prøver de å følge sesongene og gjøre aktiviteter knyttet til nødvendige oppgaver gjennom året.

- Skogkultur, skogplanting, ungsogpleie og kvisting av bjørk.
- Skjøtsel av natursti og rydding /merking av gravhauger i samarbeid med Ullensaker kommune og Ullensaker Historielag.
- Kapping/kløyving av ved i sekker og utkjøring til butikker og private kunder.
- Vedlikehold og oppfølging av fuglekassene i Pinnebekken Natursti.
- Enkelt vedlikehold av traktorer, redskap og maling/vedlikehold av bygninger.
- Snekkeraktiviteter som å lage fuglekasser, fuglematere, biehotell, skilt til natursti og andre små trearbeider.
- Rydding/kildesortering av avfall og bortkjøring til miljøstasjon.
- Enkelt våronnarbeid og snørydding.
- Gartnararbeid, plenklipping, beskjæring av trær, lauvraking og etablering av grøntareal.
- Høsting av epler, rips og solbær.
- Hjelpe brukerne med praktiske oppgaver som vedlikehold, rydding og kjøreoppdrag.
- Friluftsliv som å gå turer i skog og mark, bålkos, kanoturer, sykkelturner, bærplukking/lage syltetøy og artskunnskap om blomster og fugler.
- «bli kjent turer» rundt i kommunen – Viktig å være synlig i nærmiljøet!
- Ekskursjoner/turer til museer og andre utflukter som brukerne er interessert i.
- Bruke tid på måltidene, både forberedelser og det å samles rundt bordet.

En vanlig dag på Meltvedt Gård

Dagen begynner med at brukerne ble hentet i bil. Dette første møtet gir i følge Vetle Øverland et bilde på hvordan dagen kommer til å bli. Det er fort gjort å merke seg hvordan humøret er og hvordan det ligger an med rusen.

I bilen har vi tid til å tenke på hvordan vi skal angripe dagen. Det er ikke lurt å ha et ferdigsydd opplegg, for i denne bransjen må man være fleksibel og legge opp dagen etter formen til brukerne. Ofte må vi utfordre brukerne, mens andre ganger må vi bare lage et opplegg som fungerer for den enkelte og la veien bli til mens man går, sier Øverland.

Fremme på gården er det tid for kaffe og en god prat. Da har ofte brukerne noe de vil fortelle og da setter vi av tid til det.

Første arbeidsøkt starter og da gjør vi vanlig gårdsarbeid som kan innebære stell av dyr eller andre nødvendige oppgaver på gården. Det kan være plenklipping, maling eller innhøsting av frukt.

Vi har mat klokken 12, en av dagene er det varmmat og da lærer vi brukerne å lage enkel mat og det å utnytte rester. Siden vi har kjøtt fra egen gård har vi tilgang på gode kortreise råvarer. Det sosiale samværet rundt maten er viktig for oss og noe vi alle ser frem til. Men det er også lov å trekke seg unna og sitte for seg selv om det er behov for det.

Etter maten er det en times tid med mer arbeid. Vi prøver også å få til en ettermiddagskaffe der vi går gjennom det vi har gjort. Da er det fint å kunne gi ros for godt utført arbeid, og det er også mulighet for å ta opp ting som er vanskelig.

Etterpå er det på tide å kjøre brukerne hjem og da er vi alle litt slitne etter en dag på går

[← Forrige kapittel](#)

[Neste kapittel →](#)

Erfaringer fra brukere

For å forstå hvordan IPT virker, er det viktig og nyttig å gå til de som faktisk bruker tilbudet. Vi har intervjuet tre brukere som har vært deltakere på IPT i mange år. Elisabeth drømmer om sitt eget småbruk og håper på en eller annen måte å komme seg tilbake til arbeidslivet. Ulf og Erik derimot ser ikke for seg noen retur til arbeidslivet. De sier de er for slitne og ønsker å beholde tilbudet de har på gårdene der de er i dag.

- Hjelper med å holde rusen unna

Elisabeth begynte å
rusen seg da hun var 12

ruse seg da hun var 12 år, og har siden det hatt et liv preget av seksuelt misbruk og mye motgang. For ti år siden klarte hun å bli rusfri, men har hatt flere tilbakefall og kjemper daglig en indre kamp mot rusen.

- Hver dag må jeg i realiteten gjøre et valg, enten å ruse meg eller prøve å holde meg rusfri og være en del av samfunnet. Her på gården føler jeg meg verdsatt og nyttig og klarer å gjøre en jobb på lik linje med andre mennesker. Det beste med å komme her er at jeg ikke føler meg som en klient eller pasient, men en helt vanlig arbeider, sier Elisabeth.

Elisabeth skulle egentlig bare være på gården to dager i uken, men har fått lov til å komme en ekstra dag. Her steller hun hestene, mater geitene og er med på annet nyttig gårdsarbeid.

- Jeg sa fra til kommunen at jeg ville være her minst tre dager i uken. Dette er det eneste som fungerer for meg. Dagene på gården gjør meg motivert til å holde meg rusfri og gjør meg mindre ensom i hverdagen, sier hun.

Drømmer om et småbruk

Dyr er en viktig del av livet til Elisabeth. Blandingshunden Jari er aldri langt unna og på ene leggen har hun tatovert navnet på den forrige hunden, Daria.

Men det er ikke bare dyra som trekker henne til Lindland Gård tre ganger i uken.

- Felleskapet med de andre er også veldig verdifullt for meg. Spesielt liker jeg å være sammen med en gruppe med demente mennesker som kommer hit en gang i uken. Det er utrolig hvor mye gøy jeg har med de folka. Mange tror at de liksom er helt borte, men plutselig glimter de til og har tonnevis av humor og livsglede, sier hun.

Elisabeth har valgt å være åpen om rusproblemene, også sine mange tilbakefall.

- Men selv om jeg sliter og kan havne utpå, så prøver jeg virkelig bare å være en skikkelig jente, sier hun med glimt i øyet.

Og mest av alt drømmer hun om å bli rusfri for godt, få seg et lite småbruk, stifte familie og skaffe seg en ekstra hund.

- Og vil jeg selvfølgelig ha noen ekstra tatoveringer om jeg får råd til det, ler hun.

Et langt liv med rus

Ulf har vært 12 år på Ås Gård. Ulf er rusmisbruker og går på LAR (legemiddelassistert rehabilitering) IPT-bonde Ivar Lund sier at Ulf har vært en gründer og at de sammen har bygget opp IPT-tilbudet.

Ulf er sterkt preget av et langt liv med rus. Mye av hukommelsen er borte og det er ikke så mye han husker fra de siste 20 åra. Ulf

begynte å røyke hasj etter videregående og begynte også med store mengder alkohol. Det balla på seg utover i 20-åra. Han sier han ikke har gått med «knekk i knea» siden den gang, men har hatt forskjellige jobber tidlig i livet blant annet på SFO og svømmeskole.

IPT er et fast holdepunkt i livet og det er viktig å ha noe å gjøre som gir mening. Han liker spesielt at Ivar ringer han og den tryggheten som det gir. Ulf har også egne nøkler og har full tillit hos Ivar.

- Vi har en personlig relasjon og jeg ser på Ivar som en venn, sier Ulf.

Tillit er viktig

Ivar sier det har skjedd mye på de 20 åra og at han har lært seg mye om rus og avhengighet. Det viktigste han har lært seg er at det må være et tillitsforhold. Ulf ble veldig overrasket første gang han så at Ivar bare lot nøklene stå i bilen. Tenk at noen stolte så mye på ham!

Ivar er en mann som virkelig bryr seg om Ulf og de andre brukerne på gården. Han blir oppriktig lei seg over når de opplever å bli avvist ellers i samfunnet. Sånn som de gangene Ulf har blitt nektet å ta seg en kopp kaffe, bare fordi han er den han er

Kjendiser i nærmiljøet

Ulf og Ivar er kjent i lokalmiljøet rundt Jessheim og er mye ute i lokalmiljøet for å vise at rusmisbrukere fortjener å bli behandlet med respekt. De to har også vært på radio og i aviser.

Ivar forteller at Ulf er på et godt spor nå, og at han endelig har skjont at han må ta vare på kroppen.

På gården gjør de alt mulig og legger aktivitetene opp etter dagsform.

- Vi gjør det aller meste utenom å sy eller hekle, sier Ivar.

De har ikke dyr på gården men lager fuglekasser, biehotell og mye annet rart. Ulf mener han er god til å pakke ved og gjøre andre nødvendige gårdsarbeid. Han har også holdt foredrag for 6-klassinger sammen med Ivar. Så har de også jakker og gensere som gir identitet. Stolte over hvem vi er og prøver å spille på lag med lokalmiljøet.

Prega for livet

Erik har vært på Meltvedt Gård i 11 år og har fått plassen gjennom ruskonsulenten sin i Skien kommune. Han begynte å ruse seg i 19-20 årsalderen. Han har jobbet på slakteri og har jobba i forskjellige jobber selv om han har rusa seg. For tiden er han i behandling og går på LAR

(legemiddelassistert rehabilitering) og håper å bli rusfri.

Dårlig oppførsel

Når jeg møter Erik er han i full sving på gården. Akkurat denne dagen er det maling som står på programmet, men han er dyktig på alle typer gårdsarbeid enten det er å gi dyra mat eller det er å måke møkk fra stallen. Han beskriver seg selv som en hyggelig kar når han er nykter og fungerer da veldig bra både sammen med Vetle (tilbyder) og de andre brukerne på gården.

- Men jeg har hatt noen runder med Vetle når jeg har rusa meg og jeg vet at jeg kan bli ufyselig når jeg ruser meg på tabletter. Da har jeg gått noen runder med ham og det har endt opp med at han har kjørt meg hjem. Jeg vet at jeg ikke er en bra person når jeg ruser meg, men jobber nå med å bli rehabilitert, sånn at jeg kan få vært her på gården og etablere et forhold til sønnen min som jeg ikke har hatt kontakt med på lang tid, sier Erik.

Viktig med dyra

Erik er veldig glad for å kunne være på gården og sier at IPT på mange måter har redda livet hans.

- Når du prøver å slutte med rus så får du på en måte et stort tomrom i livet som må fylles og det er nettopp det som skjer her på gården. Spesielt liker jeg å være med dyra som gir meg en type ubegrensa kjærlighet som jeg ikke får andre steder. Uansett hvordan jeg har det så møter dyra meg på en fantastisk måte. I tillegg er vi blitt en fin gjeng her på gården og har et godt fellesskap, sier han

Erik er også veldig godt fornøyd med at det er så variert arbeid på gården og at det er alltid noe å gjøre.

- Når jeg kommer her føler jeg at jeg bidrar med noe positivt og at jeg er til nytte i samfunnet.

Prega for livet

Erik har ikke noen tro på at han kan komme seg tilbake i en ordinær jobb noen gang, og håper han kan fortsette å være på gården uten å miste plassen sin. Han og de andre brukerne har flere ganger vært ute i media for å få politikere og andre til å skjønne hvor viktig det er for dem å være på Meltvedt gård.

- Her kan jeg være med selv og jeg har et fellesskap med andre som sliter på hver sin måte. Jeg trenger ikke gjemme meg, og det er lov til å ha en dårlig dag. Jeg har ikke tro på at jeg kan fungere i en jobb på et lager eller lignende, fordi jeg sliter med både angst og et dårlig selvbilde. Dette er min sjanse til å prøve å få skikk på livet mitt og fungere så normalt som mulig, avslutter Erik

⊕ Forrige kapittel

Vedlegg: Relevante lov- og forskriftskrav

Hvilke relevante lov- og forskriftskrav er knyttet til tilbud innen psykisk helse og rus, og hvilke rettigheter har personer med slike utfordringer?

Aktivitetsplikt for unge

Hvordan faller personer med utfordringen psykisk helse og rus innunder dette kravet?

- Personer under 30 år som mottar økonomisk sosialhjelp har aktivitetsplikt. Denne plikten følger av sosialtjenesteloven § 20 a ([Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen \(sosialtjenesteloven\) - Kapittel 4. Individuelle tjenester - Lovdata](#)).
- Aktivitetsplikten innebærer at det knyttes en plikt, et pålegg eller en begrensning til vedtaket om tildeling av økonomisk stønad. Vilkår innebærer også plikter for NAV-kontoret ved at vilkåret som stilles må være hensiktsmessig, det må foreligge et system for å kunne fange opp om vilkår oppfylles eller ikke, og konsekvensene av at vilkår ikke oppfylles må håndteres.
- Formålet med vilkår skal være å styrke tjenestemottakers muligheter for overgang til arbeid, utdanning eller til å bli selvforsørget på annen måte enn ved økonomisk stønad. Vilkårssetting har nær sammenheng med formålet om hjelp til selvhjelp. Når det stilles vilkår, skal det bidra til å motivere og påvirke tjenestemottaker til å komme seg ut av en vanskelig livssituasjon. Det er særlig viktig at unge kommer raskt ut i aktivitet som kan hjelpe dem ut av en passiv tilværelse. Vilkår skal i utgangspunktet stilles i samarbeid med tjenestemottaker, men dette er ikke en forutsetning. Det er ikke anledning til å stille vilkår om at en tjenestemottaker skal motta en bestemt behandling for helseplager eller rusmisbruk.
- Før det settes vilkår, skal NAV-kontoret alltid foreta en konkret individuell vurdering av om vilkår er hensiktsmessig, og vil bidra til å fremme den enkeltes muligheter til å bli uavhengig av økonomisk stønad. Det kan være forhold ved tjenestemottakers situasjon som bør avklares og eventuelt bedres før det er aktuelt å sette vilkår, som for eksempel psykiske eller fysiske helseplager.

Krav om handlingsplan for arbeid- og aktivitetsplan

Er det krav om handlingsplan for arbeid- og aktivitetsplan for rusavhengige i kommunene? / eller via det lokale NAV-kontor?

Arbeidsavklaringspenger

- Arbeidsavklaringspenger er en statlig ytelse, som er hjemlet i folketrygdloven kapittel 11 ([Lov om folketrygd \(folketrygdloven\) - Kapittel 11. Arbeidsavklaringspenger - Lovdata](#)). En person som mottar arbeidsavklaringspenger har plikt til å bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid. Aktivitetskravene til mottaker fastsettes i en aktivitetsplan. Dette følger av folketrygdloven § 11-7.
- Aktivitetsplikten gjelder for alle stønadsmottakere. Kravene til egenaktivitet skal imidlertid tilpasses mottakers funksjonsnivå, og aktivitetsplanen skal endres ved behov.
- NAV må ha en tett oppfølging av rusmiddelavhengige stønadsmottakere, ettersom disse vil kunne ha en større fare for å falle ut av avtalt aktivitet enn andre. NAV må sørge for gode rutiner for oppfølging av mottakeren.

Kvalifiseringsprogrammet

- Kvalifiseringsprogrammet en kommunal tjeneste som retter seg mot personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne som har ingen eller svært begrensende ytelser etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Det må i tillegg foreligge et behov for tett og koordinert bistand. Dette kan gjelde personer som har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, mangler grunnleggende skolegang og utdanning, har fysiske eller psykiske plager eller sliter med rusproblemer. Mange har flere problemer samtidig i gjensidig påvirkning.
- Programmet skal være helårig og på full tid. Deltakeren mottar kvalifiseringsstønad for alle dager vedkommende deltar i programmet. Ved fravær skal stønaden som hovedregel reduseres tilsvarende.
- Bestemmelsene som kvalifiseringsprogram og krav til aktivitet i programmet følger av sosialtjenesteloven §§ 29-36 ([Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen \(sosialtjenesteloven\) - Kapittel 4. Individuelle tjenester - Lovdata](#)).

For pressen

[Aktuelt](#)
[Om Inn på tunet](#)

Inn på tunet

[Kontakt oss](#)
[Personvernerklæring](#)
[Om Inn på tunet](#)

Kontakt oss

Postboks 1344 Vika, 0113 Oslo
Orgnr: 990675627

Besøksadresse: Tollbugata 32

E-post: post@norskmat.no

Sosialt

Merkeordninger og tjenester fra Stiftelsen Norsk Mat

[Administration](#)